

Marija ZNIKA

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb

OBITELJSKI NADIMCI U PODRAVSKIM PODGAJCIMA

Svojoj majci u spomen

U radu se donose obiteljski i iz njih izvedeni osobni nadimci u selu Podravski Podgajci. Analiziraju se njihove fonetsko-fonološke, morfološke i tvorbene osobitosti te njihova uporabna raslojenost.

KRATAK POVIJESNI PREGLED

Podataka o naseljima u donjoj Podravini nalazimo u kanonskim vizitacijama (Petra Masarechija¹ iz 1623.–1624. i Petra Nikolića² 1660.).

Najstariji popisi stanovništva miholjačkog distrikta, kojemu pripada i naselje Podgajci, sačuvani su u popisu stanovništva valpovačkoga vlastelinstva. Valpovačko je, pak, vlastelinstvo pripadalo obitelji Prandau³. Godine 1831. to se imanje dijeli na miholjački i valpovački dio. Udajom Stefanije Prandau s miholjačkog vlastelinstva za grofa Majlatha prekida se posve veza s valpovačkim vlastelinstvom.

O položaju sela, posjedima i stanovništvu podatke donosi Ive Mažuran⁴. Stanovništvo je pred turskom silom ili izbjeglo u dravske močvare ili u Mađarsku ili je stradalo. Dio se poslije vratio, a prazna selišta naseljavali su pridošlice iz drugih krajeva, većinom bosanski štokavci katolici. Mnoga su naselja nakon

¹ *Starine JAZU*, knj. XXXIX., Zagreb, 1938., str. 1–48.

² Vizita kanonička Petra Nikolića kao vikara biskupa zagrebačkoga Petra Petretića po Slavoniji 28. V. 1660., 200 G. II. str. 7–13.

³ Karaman 1962: 5–7.

⁴ *Popis zapadne i srednje Slavonije 1698. i 1702. god.* Historijski arhiv u Osijeku, Osijek 1966.

osvajanja opustjela i nikad više nisu bila naseljena, tako i Podgajcima najbliža naselja *Stäklēnci*⁵ i *Vesēļdōvci*. Imena tih mjesta sačuvala su se u mikrotoponimima *Stäklēnci*, za predio vrlo blizu Podgajcima, i *Vesēļdōvci*, predio blizu susjednog sela Sv. Đurađ, te u prezimenima *Stäklēnac*⁶ i *Vesēļdōvac*.

Stanovništvo je starinačko⁷ u odnosu na neka druga okolna naselja i u njemu se dobro sačuvalo izvorni podravski govor, što svjedoči da su se pridošlice govorom prilagodile domaćem stanovništvu.

O starini sela svjedoči 250 godina stara crkva.

PREZIMENA I OBITELJSKI NADIMCI

Kako je fond prezimena u Podravskim Podgajcima relativno ograničen s obzirom na broj kuća (oko 300), a neka su prezimena vrlo česta (Petrović, Kovačević), pokazala su se ona nedostatnima u svakodnevnoj komunikaciji, to više što imenski obrazac (ime + prezime) dolazi samo u službenoj uporabi i manjega je arela uporabe od obiteljskoga nadimka.⁸

Za učinkovitu neslužbenu komunikaciju u seoskom ambijentu većinom je dostatno samo osobno ime. Ako je više nositelja istoga imena, učinkovitost se povećava uporabom obiteljskoga nadimka.⁹

Komunikacija dvočlanim imenskim obrascem (imenom i prezimenom) u neslužbenoj je komunikaciji neuobičajena. U mnogo slučajeva ljudi gotovo da i ne znaju prezimena svojih suseljana, ali će ih po obiteljskom nadimku¹⁰ uvijek lako razlikovati. Razlog nastanku obiteljskih nadimaka leži u nedostatnoj obavjesnosti koju pruža samo osobno ime ili ime i prezime i u nemogućnosti identifikacije jedinke ili cijele obitelji između više obitelji s istim prezimenom. Obiteljski su nadimci obilježje seoskoga antroponimikona.¹¹ To su skupni antroponimi kojih je temeljni pojavni oblik plural koji odgovara prvobitnom denotatu: višečlanoj

⁵ Ibidem, str. 51–52. J. Hamm tvrdi da su Staklenci bili došljačko naselje koje se nije održalo (Hamm 1949: 52).

⁶ Potvrđeno 1733. prema J. Hamm, ibidem, str. 10.

⁷ Sekereš 1974: 126–127.

⁸ O uporabnom arealu imena i prezimena, s jedne strane, i obiteljskog nadimka, s druge strane, usp. Šimunović 1985: 292.

⁹ Zahvaljujem na pomoći pri provjeri nadimaka i prezimena gospodi nastavnicima Ani i Pavi Vilhelm te posebno matičarki Mjesnoga ureda Podravski Podgajci gospođi Katici Curač i pokojnoj majci Janji Opančar koja je zapamtila većinu prezimena i nadimaka, njihov izgovor i uporabu, što mi je pri provjeri potvrdio i brat Adam Opančar.

¹⁰ O nazivu obiteljski nadimak, usp. teoretski dobro fundiran rad Anđele Frančić, gdje se navodi i ostala za tu temu relevantna literatura (Frančić1994: 31–66).

¹¹ Frančić1994: 37.

obitelji.¹² Postanak im se smješta u pretprezimensko razdoblje.¹³ Tako je i u Podravskim Podgajcima. Pojedina se lakše može identificirati po nadimku nego po imenu i prezimenu jer nerijetko više nositelja ima službeno isti oblik imena i isto prezime (npr. Stjepan Kovačević), što je svima izvan toga seoskoga kruga gotovo nepremostiva zapreka u komunikaciji i identifikaciji osoba, a posebno pridošlicama naviklim na službenu identifikaciju jedinki imenom i prezimenom, npr. župnicima, učiteljima, službenicima podrijetlom iz drugih krajeva. U svakodnevnoj komunikaciji nositelji istoga prezimena, pa čak i nositelji istoga nadimka, razlikuju se tada osobnim imenom koje ima funkciju identifikacijskog člana uz singularizirani oblik obiteljskog nadimka: *Frđnoš Ivčev*¹⁴ (tri su kuće *Ivčevih*, prezime: *Bogđanić*, koje nose žitelji još desetak kuća). Istu ulogu može preuzeti i osobni nadimak, a u ovom slučaju nadimak *Biskup*:

Bìo sam kod Biskupa dogovōrìti se za kombajnīranje.

PREDLOŠCI

Kako se stvaraju obiteljski nadimci u Podravskim Podgajcima?

Za stvaranje obiteljskih nadimaka može u Podgajcima poslužiti nekoliko predložaka:

— prezime koje nose svi članovi jedne obitelji (*Beroševi*, *Opānčarovi*, *Rūžičevi*, *Sūdārovi*, *Vāržičevi*);

— ime glavara kuće (rodočelnika) po kojemu se onda nazivaju svi članovi kuće (*Bōžini*, *Ilīni*,¹⁵ *Gřgini*, *Matotāndvi*,¹⁶ *Žīgini*);

— nadimak po zanimanju jednoga člana obitelji, pa se taj nadimak u množinskom liku prenosi na sve ukućane: (*Drūmarovi*, *Jajčārđvi*, *Kđlarovi*, *Pokrivāčđvi*, *Zvonārđvi*);

— nadimak koji je, po nekoj svojoj karakternoj ili kakvoj drugoj osobini, dobio jedan član obitelji, pa se i on u množinskom liku prenosi na sve ukućane: (*Caričini*, *Mišđvi*, *Pacōkđvi*, *Piličini*, *Šarānovi*);

— rodbinski odnos (*Bājini*, i u novije vrijeme *Bāīini*).

¹² Onomastički metajezik preuzimam iz radova hrvatskih onomastičara: akad. Petra Šimunovića, dr. A. Šojata, dr. Valentina Putanca, dr. Stjepana Sekereša, a najviše iz spomenutoga rada dr. Anđele Frančić.

¹³ Frančić1994: 31. i Frančić1993: 81–91, posebno str. 81.

¹⁴ Standardnojezičnim fonemima /č/, /ć/ i /ž/, /đ/ odgovaraju u podgajackom govoru /č/, /ž/.

¹⁵ *Ilīni* postalo od *Iljīni*.

¹⁶ *Matotāndvi* postalo od *Matđta*, a to od *Māto*.

PODJELA OBITELJSKIH NADIMAKA

U stručnoj se literaturi¹⁷ obiteljski nadimci dijele na *prave* i *neprave*. Pravi su oni u kojih je fonološka postava osnove različita od prezimena: *Sōdarovi* (prezime: Šimenić), *Prūžarovi* (prezime: Bogdanić), *Gřgini* (prezime: Stāklēnac). U nepravih obiteljskih nadimaka fonološka postava izvodi se od prezimena: *Gōtālovi* < Gōtāl, *Kōpīčevi* < Kōpić, *Opānčarovi* < Opānčar, *Sūdārovi* < Sūdār, *Vāržičevi* < Vāržić.

U ovom ćemo prikazu analizirati i prave i neprave obiteljske nadimke jer se njihova slika, stjecajem povijesnih okolnosti (ratovi, brojna iseljavanja, izumiranje obitelji, uporaba samo u usmenoj komunikaciji), relativno brzo mijenja. Gube se i jedni i drugi nadimci, pa će ovaj rad, u kojemu su obuhvaćeni i pravi i nepravni obiteljski nadimci u razdoblju od 1945. do 1998., biti moj maleni prinos nezaboravu i trajanju tih nadimaka koji su odraz jednoga dijela povijesnoga pamćenja na tomu relativno ograničenomu, izoliranomu i gospodarski posve zanemarenomu području¹⁸.

OSOBITOSTI OBITELJSKIH NADIMAKA

FONETSKO-FONOLOŠKE, MORFOLOŠKE I TVORBENE OSOBITOSTI

Budući da selo pripada skupini staroštokavskih ekavskih podravskih govora¹⁹, u njemu standardnojezične palatalne afrikate *ć, č, đ, dž* imaju srednju realizaciju: *č, ž*.

Nedosljedno je provedena prva palatalizacija u ovakvu tipu nadimaka:
Piličini, Caričini, Bibičevi, ali Babicini, Bibicevi.

Od morfoloških osobitosti ističemo da se pridjevni oblici obiteljskih nadimaka ostvaruju u pluralu. Ako se nadimak pridaje pojedincu iz dotične obitelji, taj nadimak dobiva singularni lik kao osobni nadimak: *Ivičev, Běrošev (Zvonkōš Ivičev, Frañōš Běrošev, uz Frañoš Běroš, kako se oslovljava i druge pojedince*

---

¹⁷ Frančić 1994: 33.

¹⁸ Govor toga sela obrađen je kao jedan od karakterističnih dijalekatnih reprezentanata za Hrvatski dijalektološki atlas.

¹⁹ Iscrpan opis toga govornoga tipa daje nakon Josipa Hamma (Hamm 1948: 1–70) i Stjepan Sekereš (Sekereš 1974: 125–166 + karte; Sekereš 1975: 185–221).

kjih je obiteljski nadimak postao od prezimena: *pokōjni Hājpek, mlādi Strikīnac*). Osobno ime i singularizirani oblik obiteljskoga nadimka čine imenski obrazac u domaćoj neslužbenoj onomastičkoj komunikaciji. No, osobno ime ne dolazi tada u Podgajcima u svojem temeljnom, službenom liku: *Īvān, Frāño, Āntūn, Pētar... Marīja, Katarīna, Āna...*, nego u jednoj od svojih inačica s blagim pejorativnim nabojem: *Īvoš, Frāñoš, Āntoš, Pēroš, Marēna, Katēna, Ankēna...*

Za osobe ženskoga spola takva neslužbena identifikacija ostvaruje se na nekoliko načina:

Strikīncēva snā (snaha iz obitelji s obiteljskim nadimkom *Strikīncēvi*), *Strikīncēva žēna* ili *Strikīncēvica*; *Ivičeva snā* (snaha iz obitelji s nadimkom *Ivičevi*) *žēna Frāñoša Ivičeva* (Frāñoš Ivičev ima i osobni nadimak *Biskup*, pa otuda njegovoj ženi i nadimak: *Biskupīca*).

Obiteljski su nadimci oblikom pridjevi. Deklinacija im je zamjениčka, osim kad dolaze sami, bez ispuštene zalihosne imenice koja označuje posjed, imanje. Kad obiteljski nadimak konverzijom postaje individualni, onda ima imeničku promjenu: *žēna Frāñoša Ivičeva*.

Danās đrū na Lugārđvu /imanju/, a sūtra će na Kūlčārovu.

U mlađih se naraštaja uporabna razlika između imeničke i zamjениčke deklinacije pridjeva postupno gubi, pa u ovakvim primjerima preteže zamjениčka promjena. Tako se čuje i:

Danās đrū na Kūlčārovomu, a sūtra će na Lugārđvomu.

Lokativ i instrumental pl. obiteljskih nadimaka dolazi okrnjen:²⁰

Vđzi se u Opānčarovi kđli. Vrātio se s Lugārđvi đrvi.

Sēđi na Šimīni đrvi.

Provodi se morfološki i tvorbena uvjetovana alternacija *o/e*: *Frāncekovi, Gręgorovi, Jākobovi, Šęperovi / Ivičevi, Strikīncēvi*.

TVORBENA ANALIZA OBITELJSKIH NADIMAKA

Obiteljski se nadimci tvore sufiksima *-ovi/-evi, -ini*. Osnove pri tom dolaze dvojako:

— neokrnjene (od prezimena, imena, nadimaka):

Beroš-ěvi, Sūdār-ovi; Jākob-ovi, Āntol-ovi,

Frāncek-ovi; Cīcan-ovi, Kft-ovi,

— okrnjene (od prezimena, imena, nadimaka):

Šimār-ini (Šimāra); Matūr-ini (Matūra), Bōž-īni (Bōžo), Žīg-ini (Žiga), Ivūs-ini (Ivūsa); Pilīč-ini (Pilīca).

²⁰ U mlađih je i tu vrlo česta zamjениčka promjena.

UPORABNA RASLOJENOST OBITELJSKIH NADIMAKA

U stilski neobilježenoj komunikaciji dolaze obiteljski nadimci od prezimena, neobilježenog lika osobnog imena²¹ i oni nastali od naziva zanimanja i rodbinskih odnosa:

Opāncarovi, Hājpekovi; Křstini, Šimīni; Akcizerovi, Zvonārōvi; Bājini.

U identifikacijskoj funkciji dolazi uz nadimački singularizirani lik i neobilježeni lik osobnog imena: *Āna Mārкова, Jōška Běrošēv*. U stilski neobilježenoj, ali i stilski obilježenoj komunikaciji dolaze obiteljski nadimci od obilježenog lika osobnih imena (*Ānkačini*) i oni nastali od nadimka po nekoj osobini jednoga od nositelja:

(Cīcanovi, Křtovi, Mišōvi, Pacōkōvi, Pilīčini).

Uz njih u identifikacijskoj funkciji dolazi stilski obilježeni lik osobnoga imena uz nadimak u singularu: *Mātoš Pācōk*.

Izrazito su stilski obilježeni oni nadimci koji su nastali po nekoj osobini nositelja ako je nositelj dotičnog nadimka član obitelji koja već ima obiteljski nadimak drukčijega podrijetla, npr.: *Bīskupovi* (neobilježen oblik njihova obiteljskog nadimka je *Ivičevi*). Nadimak *Bīskupovi*, istina, ima i funkciju preciznijeg imenovanja pripadnika jedne od triju obitelji s obiteljskim nadimkom *Ivičevi*, ali neutralno se preciziranje inače postiže dodavanjem osobnoga imena ispred individualiziranog obiteljskog nadimka: *Frāñoš Ivičev, Īmroš Ivičev*. Pejorativan je i obiteljski nadimak *Břcīni*, uz neutralan *Karākuševi* – prezime: *Filākōvić*.

NADIMCI PO PREZIMENU

Od prezimena *Běroš* obiteljski je nadimak *Berošēvi*, individualizirani obiteljski nadimak je *Jōška Běrošēv*, individualizirani nadimački lik obiteljskoga nadimka za žene je *Berošīca*.

Berošēvi (ženska osoba je obilježeno Berošīca), tri kuće: Jōške, Mātoša, Stěpoša Berošēva)

Bībīcevi (Mātoša Bībīca, prezime: Bībīc)

Bībīčevi (dvije kuće, prezime: Bībīć, jedna je Tōnčoša Bībīča²²)

Bīšofovi (prezime: Bīšof, vjer. od njem. Bischof)

Bološēvi (danas neprozirno prezime, postanjem vjer. od *Blāž* preko mađ. *Balazs*)

Dēlačevi (prezime: Dēlāč)

²¹ Neobilježenog lika u mjesnom govoru (*Křsta, Šīma*).

²² Starotac u drugoj ima nadimak *Rakīta* – navodno se spasio s broda koji je tonuo uhvativši se za rakītu – vrstu vrbe).

- Galoševići (prezime: Galošević)
 Ginderovi (njemačko prezime: Ginder, iselili)
 Gđtalovi (prezime: Gđtal, ženska osoba je Gđtalica, pogrdno Gotalica, doselili iz Gđtalova)
 Hājpekovi (prezime: Hājpek, izumrli, danas Plāzibāt)
 Hērendičevi (prezime: Hērendić, drugi nadimak Bāfīni, doselili iz Vojvodine)
 Hēsovi (njemačko prezime: Hess)
 Hōbenovi (njemačko prezime: Hoben)
 Īpšini (prezime: Īpša, dvije obitelji)
 Kōnovi (njemačko prezime: Kohn, izumrli)
 Kōpičevi (2 kuće, jedna izumrla, drugoj, Štēfana Kōpiča nadimak Pālcerovi)
 Kudričevi (prezime: Kūdrīc)
 Kūlčarovi (izumrli, mađ. *kulczar* 'ključar')
 Mārковиčini (2 kuće: jedna ima nadimak Kajbīcōvi, prezime: Šīmenić)
 Opānčarovi (udajom prezime: Vūjnovac)
 Pālačekovi (prezime: Pālaček, ženska osoba je i Palačekīca)
 Rōntini (prezime: Rōnta, drugi im je nadimak Dīmānāčarovi)
 Rūžičevi (prezime: Rūžić)
 Sārtini (prezime: Sārta)
 Sērdelovi (prezime: Sērdahelj²³)
 Skībinovi (prezime: Skībin)
 Strikīnčevi (prezime: Strikīnac, ženska osoba: Strikīnčēvica)
 Sūdārovi (3 kuće, jedna izumrla, žensku su osobu zvali Sūdārica, druga Mātoša Sūdāra, treća Mārgini)
 Šēbaļovi (doseljenik koji se priženio, prezime: Šēbalj)
 Šīmārini (prezime: Šīmāra, drugi im je nadimak Kftovi)
 Šrēderovi (njem. prezime: Schröder, izumrli)
 Vāržičevi (prezime: Vāržić)
 Vīlhelmovi (njem. prezime: Wilhelm i nadimak Angelīnini, prezime: Vīlhelm)
 Vāgnerovi (njem. prezime: Wagner, iselili)
 Vēberovi (njem. prezime: Weber, ženska osoba je pogrdno Veberīca)
 Zēmanovi (doseljenici, prema prezimenu²⁴ Zēnun).
 Zētīčevi (2 kuće, jedni odselili, druga kuća je Mīkoša Zētīča)

²³ Muška osoba ima nadimak: Sārdōña.

²⁴ Albansko prezime.

NADIMCI PO OSOBNOM IMENU GLAVE KUĆE (RODOČELNIKA)

- Angelīnini (prezime: Vilhelm)
Āntolovi (prezime: Šimenić)
Bōbanovi (drugdje je Boban i prezime, danas im je prezime: Bābić, ženska osoba je pogrdno Bobānka²⁵)
Bōžini (4 kuće, Fāb|oša Bōžina, Stēpoša Bōžina, Mīlana Bōžina i jedna u Cabuīni, ulici u Podgajcima, prezime: Kovāččević)
Žūrini (2 kuće: Mārke Žūrina, Stēpoša Žūrina, prezime: Lukāččević)
Žājini (3 kuće, prezime: Bogdānić [iselili], Dōlančić i Petrōvić)
Frāncekovi (po nadimku Frāncek < Frāno, prezime: Lōnčār, podrijetlom iz Zagorja)
Frānoša Bōčkinca (prezime: Bōčkinac)
Gāšparovi (i Sālerovi, prezime: Stānić i Cūlek)
Grēgorovi (prezime: Petrōvić, Majstōrōvić)
Grgini²⁶ (3 kuće, jedna izumrla, drugi se danas zovu Sōdarovi, prezime: Šimenić, a treći Adōkōvi < Ādōk < Ādam, prezime: Stāklēnac)
Ilīni (od Ilījini, 2 kuće, jedni su izumrli, drugima prezime: Filākōvić)
Ivičevi²⁷ (4 kuće: pokojnoga Īmroša Ivičeva, Katēne Ivičeve, udajom prezime: Šēbalj, treći imaju sekundarni nadimak Biskupovi, četvrti su Zvōnke Ivičeva, prezime: Bogdānić)
Ivūsini (Ivūsa < Īvān, prezime: Hātvalić)
Jākobovi (prezime: Šimenić)
Jānuševi (Jānuš < mađ. János, Īvān, prezime: Mōlnār)
Jōžini (prezime: Kovāččević)
Jūretini (Jūreta, po doseljeniku imenom Jūre koji se ovdje priženio, prezime: Cūrač)
Křstini (2 kuće, jednima prezime: Cūlek i udajom Nīkolić, drugi su Lēnke Křstine, prezime: Šimenić)
Kūzmanovi (2 kuće, jedna prezime: Bartōlōvić, druga udajom: Gřlica)
Lēnke²⁸ Šōkac (doseljenica, zovu je i Šōkica)
Marcikini (3 kuće, prezime: Bībić)

---

²⁵ Uporaba tvorbenoga sufiksa *-ka, -čka*. Služi za tvorbu ženskog individualiziranog nadimka *Bobānka*, koji onda može dobiti i pejorativnu notu, kao u navedenom primjeru.

²⁶ Temeljno je ime *Grga*.

²⁷ Ovo je jedan od obiteljskih nadimaka kao: *Ivič, Ivusa, Matec, Matota, Mareta, Matura, Pavič, Pavlič; Pacok* u kojima se čuvaju stari sufiksi u varijantnim likovima muškoga imena ili inačice muškoga osobnoga imena s pomoću kojih se danas više ne tvore novi nadimci.

²⁸ Skraćeno od: obitelj *Lēnke Šōkac*.

- Mārgini (jedna se osoba iselila, prezime: Kōpić, druga udajom prezime: Sūdār)
 Mārкови (Āntoša i Mīče Mārкова, prezime: Bālić)
 Mātečevi (3 kuće, jedna prezime: Filākōvić, druga u Cabuńi, ulici u Podgajcima, Kārla Mātečev, prezime: Cūlek)
 Matōkōvi (prezime: Kovāčević)
 Matotānōvi (3 kuće, Tūnoša Matotānōva: prezime: Stārčević, Mīlana Matotānōva, prezime: Bogdānić, Rōke Matotānōva, ili Rōke Őpančara²⁹, prezime: Veselōvac)
 Matūrini (Matūra < Māto < Matīja, donedavna 6 kuća: Dēd Jākoba Matūrina³⁰ – izumrla, Ādoša Matūrina, Stēpoša Matūrina, Lovrēte Matūrina, Stēve Matūrina odselili i izumrli, Pāvoša Matūrina, prezime: Stārčević)
 Mīcīni (prezime: Nīkolić)
 Mikōlini (3 kuće, Mandēne Mikōline, izumrla, Dēd Īgēne Mikōlina, prezime: Lukāčević, Tūnice Mikōlina, prezime: Ālvaž)
 Nadēne Opānčarove (udajom prezime: Bōrović)
 Pacōkōvi (prezime: Šimenić)
 Palčikini (prezime: Filākōvić, udajom Bogdānić)
 Pāvini (3 kuće, prva je Mīlana Pāvina, druga je Pāvoša Pāvina, treća ima nadimak Lēpanovi, prezime: Petrōvić)
 Pavičevi (3 kuće, prezime: Žīvković, od kojih jedna kuća izumrla i iselila, a drugi i nadimak Mrākovi jer su svi crni kao mrak, a trećoj i nadimak Vēterovi, prezime: Bālić)
 Pavličevi (prezime: Stāklēnac)
 Pōnini (prezime: Vīnković)
 Stānkovi (i nadimak Šklēncerovi³¹, 3 kuće: Stēpoša Stānkova, Dēd Lōvre Stānkova – danas Āntoša Stānkova, treća u Cabuńi³² Joškēte Stānkova, prezime: Petrōvić)
 Šēgīni (doseljenik³³, prezime: Šēgović)
 Šīmīni (3 kuće, Dēd Fābļe Šīmīna, Tēte Cēce Šīmīne /iselili i izumrli/, prezime: Šimenić, Mātoša Šīmīna, prezime: Cūlek)
 Tōmini (ime Tōmo < Tōmislāv, doselio iz Šljivoševaca, prezime: Āzenić)
 Tōnīni (Ānka i Deda Tōnin, ne zna se prezime, izumrli)
 Tōnikini (Tōnika < Āntūn, prezime: Gēto)

²⁹ Riječ je o zanimanju opančar.

³⁰ To je genitiv jednine.

³¹ Nadimak *Šklēncerovi* pogrdan je i danas neproziran.

³² *Cabuńa* i *Dolač* nazivi su dvaju dijelova Podgajaca.

³³ *Šēgo* možda skraćeno od prezimena Šēgović, a možda ime.

Tùnoša³⁴ Křste (prezime: Filākòvić)

Zvônke³⁵ Ivičeva (prezime: Bogdànić)

Žigini (3 kuće, Dèd Ādama Žigina, Māriške Žigine, prezime: Petròvić i u Cabuñi jedni nose prezime Šimenić)

NADIMCI PO ZANIMANJU:

Accizerovi (fr. *accise* 'taksa', prezime: Petròvić)

Alāsèvi³⁶ (mađ. *halász* 'ribar', 2 kuće: jedna je pokòjnoga Lòvre Alāsèva – Dède Stālina, prezime: Petròvić)

Bābicini (babica 'primalja', prezime: Žūpančić, izumrli i jedan nositelj iselio, prezime: Petròvić)

Brīcīni (brīco 'brijač', prezime: Bābić)

Dīmńačārovi (i nadimak Rōntini po prezimenu Rōnta)

Drūmarovi (2 kuće, jedna je kuća Pājčina < posprdno Pājco < pajcek, prasec, izumrla, druga je kuća Jòze Drūmarova, prezime: Šimenić)

Fārkaševi (danas neprozirno, mađ. *farkas* 'vuk', 1 kuća, prezime: Bālić)

Jajčāròvi (prezime: Bogdànić; otkupljivali su od seljaka jaja)

Kòlarovi (2 kuće: Dède Lòvre, prezime: Habjānović i Dède Partizāna, prezime: Cūlek)

Kovāčèvi (više kuća: Stève Kovāčèva, pokòjnoga Stèpe Kovāčèva, Bāke Māre Kovāčève, Ādoša Kovāčèva, prezime: Kovāčèvić, Stèpuriča Kovāčèva, prezime: Petròvić)

Krèčarovi (prodavali krèč 'vapno', ženska osoba Krèčarica, prezime: Kòpić)

Licīterovi (prezime: Bālić, ženska osoba Licīterica)

Lugāròvi (3 kuće, jedna Ādoša Lugāròva, druga Frāñoša Lugāròva, treća pokòjne Bāke Jāne Lugāròve, prezime: Opānčar)

Mlīnarovi (izumrli, imali su i naziv Cīcanovi³⁷, ženska osoba mlinarica, Cicanīca, prezime: Prèdrijevac)

---

³⁴ Skraćeno od: *obitelj Tùnoša Křste*. Singularni lik obiteljskoga nadimka jednoga nositelja obiteljskoga nadimka *Křstini*.

³⁵ U Podgajcima se *Zvônko* deklinira kao *žena*, *žene*, a ne kao *selo*, *sela* dakle: *Zvônko*, *Zvônke*, *Zvônki*...

³⁶ Obiteljski nadimak nastao po zanimanju ostaje i danas iako se tim zanimanjem danas bave druge osobe: *Drūmarovi*, *Kovāčèvi*, *Pèkarovi* i sl.

³⁷ U narodu su dva objašnjenja ovoga nadimka: da je nastao od naziva od milja kojim se kućedomaćin obraćao svojoj supruzi: *Cīco mđja!* Drugi je da je kućedomaćin bio prsatiji nego obično pa je od *cīca* za sisa nastao nadimak *Cīcanovi*. Taj nadimak ima posprdnu notu.

- Mölerovi (njem. Mahler '(sobo)slikar', prezime: Čulek)
 Pekarovi (2 kuće, jedna prezime: Perėković, u drugoj je bila kovačnica, a poslije je bila pekara, a pekari su se mijenjali)
 Pokriváčevi (pokrivač 'krovopokrivač', prezime: Šimenić)
 Průžarovi (prezime: Bogđanić, nekada je jedan nositelj imao nadimak Dėda Růžar)
 Roke Opānčara (prezime: Veselđvac)
 Šalerovi (njem. Seiler 'užar', prezime: Stānić)
 Širnakovi (3 kuće, prezime: Petrđvić)
 Skėležijini (skėležija 'skelar', prezime: Šimenić)
 Šodarovi (pravili soda-vodu, piće, prezime: Šimenić)
 Šnajderovi (2 kuće, Žuke Šnajderova, prezime: Ālvađ, i Hėš)
 Šoparovi (šopar 'radnik na vršalici, onaj koji nameće, "šopa", snoplje', prezime: Vinković)³⁸
 Zvonārđvi (3 kuće: Lovrėte Zvonārđva iselili i izumrli, Frānoša Zvonārđva, Dėde Stėve Zvonārđva, prezime: Petrđvić)

NADIMCI PO KAKVOJ OSOBINI NOSITELJA

Nadimci iz ove skupine pretežno su pejorativnog naboja.

Azencųjini (nadimak po uzrećici jednoga od nositelja prezimena Āzenić: Azencųja Gųmpuška po nazivu za pušku s gumenim mecima)

- Bādńakovi (Stėpoš Bādńakov, prezime: Lukáčėvić)
 Biskupovi (prezime: Bogđanić)
 Bōbanovi (prezime je danas Bābić, ženska osoba je Bobānka)
 Brcini (prezime: Filākđvić, 'stalno žele koga zateći, "zabrkat" na djelu')
 Būbini ('boležljivi', Lėnka Būbina, prezime: Šimenić)
 Caričini ('drže se kao da su caričina djeca', 'kao da su carskoga podrijetla', prezime: Vlādušić)
 Čicanovi (po prsatu nositelju, umrli, prezime: Prėdrijevac)
 Čamagėvčevi³⁹ (Čamagėvac, doseljenik iz zabitoga mjesta Čamagajevci, prezime: Ivānđvić)

³⁸ Druga je moguća etimologija »onaj koji 'šopom' – slamom povezanom u snopove – pokriva kuću«. Takvu etimologiju navodi A. Frančić (Frančić 1994: 62).

³⁹ Od skupine *-aje-* u *Čamagajevac*, gubitkom intervokalnog *-j-*, nastaje *-ae-*, što stezanjem daje dugo *e*.

- Čāncīrovi (po glasanju neke ptice: čāncīr lētī, lētī vīsokō, imaju i nadimak Lēpanovi, prezime: Petrōvić)
- Grēbenovi (nadimak po izreci da je 'smřžnjeno kō grebēne', ostao nadimak grēben, druga je verzija 'da se dřžē kō pēteli 'pijetli' s crvėnim grēbenom 'krijestom', prezime: Bālić)
- Kajbīcōvi (kibicira prolaznike, i neobilježeni nadimak Mārковиčini, prezime: Šimenić)
- Karākuševi (4 kuće, jedna još ima i nadimak Brcīni, a druga Strīkice Karākuševa, po nazivu konjske bolesti karākuš, treća Mātičevi, prezime: Filākōvić)
- Křtovi (crni, sitnih očiju poput krta 'krtice', prezime: Petrōvić)
- Krūmpirovi (okrugli i debeli kao kvrgavi krumpiri, izumrli, prezime se ne zna⁴⁰)
- Kūcenovi (kucen = kocen 'okomak klipa kukuruza', prezime: Petrōvić)
- Kūštrīni (< kūštro, 'čovjek kuštrave, rudlave kose', prezime: Petrōvić)
- Mažarōvi (Mātoš Māžarōv, izumrli, prezime: Kovāčėvić)
- Mišōvi ('gledaju kao miš iz posija', prezime: Šimenić)
- Mrākovi (dvije kuće, 'crni kao mrak', prezime: Žīvković i Bālić)
- Piličini (naziv po pilici 'trnu bodljikave biljke', prezime: Kōkić)
- Popurōgōvi (naziv po nekoj ptici, prezime: Bogdānić)
- Rōđini (prezime: Bālić)
- Šarānovi (nalik šaranu, 2 kuće, prezime: Bėroš, jedna danas ĩlonke Šarānove, udajom prezime: Žīvković, druga Ānuške Šarānove, udajom prezime: Sūdār)
- Šarlėpuševi (neprozirno, prezime: Bogdānić)
- Šklėncerovi (neprozirno, prezime: Petrōvić)
- Tūbatini (ko tūbata 'subaša u dječjem govoru', Mātoš Tūbatin, prezime: Šimenić)
- Vėterovi (možda od kajk. vėter 'vjetar', prezime: Bālić)

NADIMCI PO RODBINSKOM ODNOSU

- Bājini (bāja, bājo 'brat', 2 kuće, prva u Dolaču ima nadimak Pōnini, a druga je kuća Stėve Bājina, prezime: Vīnković)
- Dėdakovi⁴¹ (2 kuće, prezime: Petrōvić)
- Mājkini (Žūrō Mājkin, prezime: Kovāčėvić)
- Strīke Frāñini (izumrli, prezime: Opānčar)

---

⁴⁰ Riječ je o doseljenicima koji su držali gostionicu.

⁴¹ Moguće je da je nadimak dobiven i po dijelu zaprežnih kola koji se u Podgajcima zove *dedak*.

POPIS PREZIMENA ABECEDNIM REDOM

Alvađ	Hoben	Strikinac
Azenić	Ipša	Sudar
Babić	Ivanović	Šebalj
Balić	Kohn	Šegović
Bartolović	Kokić	Šeper
Beroš	Kopić	Šimara
Bibic	Kovačević	Šimenić
Bibić	Kulčar	Šokac
Bišof	Lončar	Šreder
Bogdanić	Lukačević	Vagner
Bološ	Majstorović	Varžić
Borović	Molnar	Veber
Bočkinac	Nikolić	Veselovac
Culek	Opančar	Vilhelm
Curač	Palaček	Vinković
Delač	Pereković	Vladušić
Dolančić	Petrović	Zenun
Filaković	Plazibat	Zetić
Galošević	Predrijevac	Živković
Geto	Ronta	Župančić
Ginder	Ružić	
Gotal	Sarta	
Gregorović	Serdahelj	
Grlica	Skeledžija	
Hajpek	Skrbin	
Hatvalić	Staklenac	
Herendić	Stanić	
Hes	Starčević	

ZAKLJUČCI

Obiteljski se nadimci nasljeđuju gotovo kao i prezimena. Rabe se čak i onda kada se obitelj svede na jednoga člana ili kad obitelj izumre (npr. *Tōnini*, *Kōnovi*) pa kuću nastavaju pridošlice. I na njih se prenosi obiteljski nadimak, nadimak koji nose svi žitelji koji obitavaju u toj kući, bez obzira na to što nema rodbinskoga ili prezimenskoga kontinuiteta. Više nositelja istoga prezimena, a različitih obiteljskih nadimaka, svjedoči o usitnjavanju obiteljskoga posjeda, o raspadu velikih obiteljskih zadruga kad je svaka obitelj gradnjom nove, svoje kuće prenosila i prezime iz stare kuće, pa se obiteljskim nadimkom, uz dodavanje osobnoga imena, postizala identifikacija.

Usporedimo li broj prezimena (76) i broj obiteljskih nadimaka (141), pokazuje se da je obiteljskih nadimaka gotovo dvostruko više, što upućuje na njihovu važnost kao nužnog sredstva u neslužbenoj komunikaciji.

Dio obiteljskih nadimaka danas je neprozirne motivacije, kao što će za pedesetak godina biti i ona koja su danas prozirna. Valja ih stoga zabilježiti da posluže daljim istraživanjima i da nam budu podsjetnik na prošlost za budućnost.

LITERATURA

- Frančić, Anđela 1993. Međimurski obiteljski nadimci od osobnih imena, *Rasprave ZHJ*, 19, Zagreb, 81–91.
- Frančić, Anđela 1994. Međimurski obiteljski nadimci, *Rasprave ZHJ*, 20, Zagreb, 31–66.
- Frančić, Anđela 1997–1998. Antonimija u hrvatskoj ojkonomiji, *Rasprave IHJJ*, 23–24, Zagreb, 77–101.
- Frančić, Anđela 1996. Pregled mijena imenske formule i osobnog imena u njoj, *Rasprave IHJJ*, 22, Zagreb, 17–36.
- Hamm, Josip 1949. Štokavština donje Podravine, *Rad JAZU*, 275, Zagreb.
- Hraste, Mate 1961–62. Vlastito ime u Jugoslavena, *Jezik*, god. IX., 33–40.
- Karaman, Igor 1962. Valpovačko vlastelinstvo, *Građa za gospodarsku povijest Hrvatske*, 13., Zagreb, 1–111.
- Kustić, Nikola 1993. O semantičkom sadržaju i tvorbi obiteljskih nadimaka u gradu Pagu, *Folia onomastica Croatica*, 2, Zagreb, 79–98.
- Leksik prezimena SR Hrvatske* (urednici V. Putanec i P. Šimunović), Zagreb, 1976.
- Margetić, Tomo 1886. *O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba*, Zagreb.

- Moguš, Milan 1982. Prezimana nalik na osobna imena, *Onomastica jugoslavica*, 10, Zagreb, 163–164.
- Putanec, Valentin 1968. Pavao Vitezović (1652.–1713.) kao onomastičar. I. Antroponimija u Lexicon latinoillyricum, *Rasprave Instituta za jezik JAZU*, knj. 1, Zagreb, 45–88.
- Putanec, Valentin 1968.–1969. Hrvatski oblik nekih osobnih imena stranog porijekla u nultoj afektivnosti, *Jezik*, god. XVI., str. 150.
- Sekereš, Stjepan 1974. Govor slavonske Podravine, *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, XVII/2, Novi Sad, 125–166 + karte.
- Sekereš, Stjepan 1975. Govor slavonske Podravine, *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, XVII/1, Novi Sad, 185–221.
- Sekereš, Stjepan 1973.–74. Slavonski porodični nadimci, *Onomastica jugoslavica*, 3–4, Zagreb, 141–151.
- Šimundić, Mate 1988. *Rječnik osobnih imena*, Zagreb.
- Šimunović, Petar 1978. *Društveni aspekti onomastičkih istraživanja u Hrvatskoj*, Referat na 8. međunarodnom slavističkom kongresu, Zagreb.
- Šimunović, Petar 1981. Sinonimnost i homonimnost imena kao sociolingvistički problem, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 5, Zagreb, 145–149.
- Šimunović, Petar 1982. Razvitak imenske formule u Hrvata, *Onomastica jugoslavica* 9., Zagreb, 283–292.
- Šimunović, Petar 1983. Najbrojnije hrvatsko prezime – Horvat, *Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena*, 49, JAZU, Zagreb, 653–659.
- Šimunović, Petar 1984. Imena spomenici prošlosti, *Kaj*, VI./I., Zagreb, 3–16.
- Šimunović, Petar 1985. *Naša prezimana*, Zagreb.
- Šimunović, Petar 1988. Ime i jezična komunikacija, *XX. kongres slavističkih društava Jugoslavije*, Novi Sad, 7.–9. IX. 1988. (sažetak).
- Šimunović, Petar 1989. Ime i jezična norma, *Onomastica jugoslavica*, 13, Zagreb, 7–19.
- Šojat, Antun 1974. O uključivanju dijalekatskih imena u književni jezik, *Jezik*, god. XXII., Zagreb, 25–30.
- Šojat, Antun 1975. Hrvatski ekavski govori jugozapadno od Vinkovaca (s B. Finkom), *Radovi Centra za znanstveni rad – Vinkovci*, 3, Zagreb, 5–131 + karta.
- Zečević, Vesna 1982. Najčešća prezimana u SR Hrvatskoj, *Onomastica jugoslavica*, X., Zagreb, 269–275.

Familienspitznamen in Podravski Podgajci

Zusammenfassung

In Arbeit werden die Familienspitznamen des Dorfes Podravski Podgajci bearbeitet, die in den letzten 50 Jahren vorkommen. Auf der phonetisch-phonologischen, morphologischen Ebene und auf der Ebene der Wortbildung analysiert man einige von ihren Eigentümlichkeiten. Mit bezug auf ihren Gebrauch werden die Familienspitznamen in die:

- stilistisch nichtmarkierte (jene von Familiennamen, Namen, vom Beruf des Vaters, oder von Familienbeziehungen),
- stilistisch markierte (die auf Grund irgend einer spezifischen Eigenschaft ihres Trägers entstanden sind) geteilt.

Ein Vergleich der Zahl von Namen (76) und der Zahl von Familienspitznamen (141) weist auf die Identifikationsfunktion dieser Spitznamen in nichtamtlicher Kommunikation hin.

Ključne riječi: obiteljski nadimci, oblici, tvorba, uporaba
Key words: family nick-names, formation, usage